

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TETKİK DAİRESİ
BAŞKANLIĞI

Kanunlar Md
14-12-1983
my

Sayı : K. K. T. D. 18/101-1/187 / 08701

Ankara

14/12/1983

Konu :

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi :

"Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilâtı
Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" bugünkü Resmi Gazete'de
yayımlanmış ve Anayasa'nın 91 inci maddesi uyarınca ilişikte
gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut ÖZAL
Başbakan

Eki :

1. KHK
2. Gerekçe
3. Resmi Gazete (10 adet)

T. C. M. D. S.	
Zatîî ve Kurumlar Bakanlığı	
Tarih	14 Aralık 1983
No.	00360

T. B. M. M.	
Kanunlar Dairesi	
T	14.12.1983
N	071

1/121
Dışişleri Kan.
19.12.1983
20.12.1983 Saat
12.15 de teslim
Jz

KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ YURTDIŞI
TEŞKİLATI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

GEREKÇESİ

G E N E L

Tarihi Gelişim :

Devletler birbirleriyle, gerekli niteliklere haiz olup, kendilerini temsil eden kişilerin aracılığı ile ilişkilerde bulunurlar. Antik çağlarda dahi toplumlar arasında bir ölçüde bu çeşit ilişkiler mevcut bulunuyordu. Ancak, bu ilişkiler sınırlı konularda olduğu için sürekli temsilci bulundurma gereği duyulmamıştır. Orta çağların sonlarına kadar, bir devletten ötekine, belirli bir sorun veya konunun görüşülmesi, bir törene katılmak, savaş açıldığını bildirmek veya barış yapmak gibi nedenlerle temsilci (elçi) gönderilmekteydi. Bütün bu dönemde elçilik geçici bir nitelik gösteriyordu. Ancak XIV. yüzyılda, bağımsız İtalyan şehir-devletlerinin, özellikle Venedik'in gelişmesiyle, elçilik yerleşik olmaya başlamıştır. İlk sürekli elçilik 1455 yılında Venedik'in Cenova'da kurduğu elçiliktir. Bunu takiben de İtalyan şehir-devletleri birbirleriyle sürekli elçilikler kurma yoluna gitmişlerdir. XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren de elçilik genel bir uygulama biçiminde beliren bir kurum olmuştur.

Sürekli elçiliğin yaygınlaşması yeni bir sınıf devlet görevlilerine ve bu olgunun gelişmesi de devletlerin yurtdışında teşkilat kurmalarına ihtiyaç doğurmuştur. Sözkonusu yurtdışı teşkilat için diplomatik temsilcilik, buralarda faaliyet gösterenler için de diplomatik temsilciliklerdeki görevliler terimleri kullanılmaya başlanmış ve bilhassa XVIII. yüzyılın sonlarından başlayarak bu kavramların kullanılışı yaygınlaşmıştır.

4

Diplomatik İlişkiler Hakkında Milletlerarası Düzenlemeler:

Sürekli elçilik müessesesinin gelişmesi ile birlikte yeni bazı sorunlar da doğmaya başlamıştır. Bütün devletlerin egemen olmaları ve hiçbirinin diğerinden daha aşağı bir statüde kalmayı kabul etmemesi nedeniyle hiyerarşi sorunu önem kazanmış ve bazen önemli anlaşmazlıklara dahi yol açmıştır. Dokunulmazlık ve imtiyazlar konusu da daha karmaşık, sorunlara neden olmaya başlamıştır.

1815 Viyana ve 1818 Aix-la-Chapelle Kongrelerinde bu sorunlara çözüm getirmek üzere bazı ilkeler kabul edilmiştir. O zamandan bu yana sözkonusu ilke ve kurallarda önemli bir değişiklik olmamıştır.

19 Mart 1815 de bu Kongre çerçevesinde hazırlanan "Viyana Nizamnamesi" Diploması Temsilcilerini:

- a) Büyükelçiler,
  - b) Ortaelçiler ve diğer temsilciler,
  - c) Dışişleri Bakanları nezdine gönderilen Maslahatgözarlar,
- olmak üzere üç sınıfa ayırmış ve hiyerarşi sırasını tesbit etmiştir.

21 Kasım 1818 de imzalanan Aix-la-Chapelle protokolü ile de benzeri bir düzenleme getirilmiştir.

Viyana ve Aix-la-Chapelle kuralları, belirli sayıda devlet arasında tesbit edilmiş olmakla beraber, sonradan diğer devletlerin bu kuralları benimsemeleri ve uygulamaları ile Devletler hukukunun teamüli kaideleri halini almışlardır.

Birleşmiş Milletler Devletler Hukuku Komisyonu bu kuralların kodlandırılması çalışmaları ile uğraşmış ve bu çalışmalardan yararlanarak, Viyana'da Mart-Nisan 1961'de toplanan Diplomatik İlişkiler ve Başlıklıklar

5

Konferansında 18 Nisan 1961 tarihinde Diplomatik ilişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi kabul edilmiştir.

Türkiye, Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesini imzalamış olmakla beraber, onaylamadığından taraf değildir. Ancak sözleşme hükümleri genellikle ülkemizdeki uygulamaya uymaktadır ve uluslararası bir hukuk kuralı olarak uygulamada gözetilmektedir.

Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi İlkeleri :

Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 1. maddesi tanımlara dairdir ve bu Sözleşme bakımından, aşağıdaki tabirlerin, karşılığında yer alan anlamlara haiz olacakları hükmünü getirmektedir.

a) "Misyon Şefi" gönderen Devletin bu sıfatla hareket etmek için görevlendirdiği şahıstır;

b) "Misyon Üyeleri", misyon şefi ve misyon kadrosuna mensup üyelerdir.

c) "Misyon Kadrosunun Üyeleri", misyonun diplomatik kadrosunun, idari ve teknik kadrosunun ve hizmet kadrosunun üyeleridir;

d) "Diplomatik kadronun üyeleri", misyon kadrosunun diplomatik rütbe taşıyan üyeleridir;

e) "Diplomatik ajan", misyon şefi veya misyonun diplomatik kadrosunun bir üyesidir;

f) "İdari ve teknik kadronun üyeleri", misyon kadrosunun misyonun idari ve teknik hizmetinde çalışan üyeleridir;

g) "Hizmet kadrosu üyeleri", misyon kadrosunun misyonun iç hizmetinde bulunan üyeleridir;

h) "Özel hizmetçi", misyonun bir üyesinin ev hizmetinde bulunan ve gönderen Devlet hizmetinde çalışmayan şahıstır;

i) "Misyona binaları", misyon şefinin ikâmetgâhı dahil olmak üzere ve mülkiyete bakılmaksızın, misyon maksatları için kullanılan binalar veya bina bölümleri ve bunlara ilişkin arazidir.

Sözleşmenin 3. maddesinde diplomatik temsilciliklerin görevleri aşağıdaki şekilde belirlenmektedir:

- a) Gönderen Devleti kabul eden Devlette temsil etmek;
- b) Milletlerarası hukukun müsaade ettiği sınırlar içinde kabul eden Devlette, gönderen Devletin ve vatandaşlarının menfaatlerini korumak;
- c) Kabul eden Devlet Hükümeti ile müzakereler yapmak;
- d) Bütün meşru imkânlarla kabul eden Devletin şartlarını ve gelişmelerini tesbit etmek ve bunları gönderen Devlet Hükümetine bildirmek;
- e) Gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında dostane ilişkileri ilerletmek ve ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerini geliştirmek;

Sözleşmenin 14. maddesi de misyon şeflerinin aşağıdaki üç sınıfa ayrıldığını belirtmektedir:

- a) Devlet Başkanları nezdinde akredite edilen Büyükelçiler veya nonslar ve aynı rütbedeki diğer misyon şefleri;
- b) Devlet Başkanları nezdinde akredite edilen murahhaslar, Elçiler ve enternonslar;
- c) Dışişleri Bakanları nezdinde akredite edilen Maslahatgüzarlar;

9

Uluslararası işbirliğini geliştirmek ve milletlerarası barış ve güvenliği sağlamak amacıyla kurulan Milletler Cemiyeti başlangıçta evrensel bir teşkilât olarak düşünülmüş olmasına rağmen, başta A.B.D.'nin dışarda kalması ve bilinen tarihi diğer nedenlerle bu amacına ulaşamamıştır.

Ancak, İkinci Dünya Savaşından sonra kurulan Birleşmiş Milletler ve diğer kıtasal ve bölgesel teşkilâtlarla, milletlerarası teşkilâtlarla, milletlerarası teşkilâatlanma çağımızın bir simgesi olarak belirmiştir.

Gelişmiş batılı ülkelerarasında da İkinci Dünya Savaşından bu yana ticaretin olağanüstü gelişmesi, emek ve sermaye dolaşımındaki serbestleşme, para piyasalarının bütünleşmesi gibi gelişmeler, geçmişte dahili tedbirlerle düzenlenen konuların ancak hükümetlerarası işbirliği ile yürütülebilmesi sonucunu doğurmuştur.

Bu gelişme, diplomasi açısından çok taraflı diplomasi veya parlamenter diplomasi kavramını ortaya çıkarmıştır. Sayıları hızla artan bölgesel ve evrensel milletlerarası kuruluşlar ile belirli konuları görüşmek üzere düzenlenen konferanslar çok taraflı diplomasinin yürütüldüğü forumları teşkil etmektedir. Milletlerarası kuruluşlar ve konferanslar milletlerarası ilişkilerde giderek genişleyen bir yer işgal etmeye başlamıştır. Böylece Büyükelçilikler diplomasinin yürütüldüğü tek kanal olmaktan çıkmıştır. Türkiye'nin bugün 7 milletlerarası Kuruluş Nezdinde Daimi Temsilciliği vardır. Bu temsilciliklerimiz buldukları milletlerarası kuruluşlarda yürütülen çalışmalara sürekli olarak katılmaktadırlar.

Konsolosluklar :

konsolosluklar, bir Devletçe, başka bir Devletin ülkesinde, çoğu zaman da limanlarında, ülke Devletinin izniyle, kendini atayan Devletlerin ticaret ve gemicilik çıkarlarıyla ilgili görevler yapmak, vatandaşlarının çıkarlarını korumak ve kolaylaştırmak üzere kurulan yurtdışı teşkilâtlardır.

Konsolosluklarla diplomatik temsilcilikler arasında, hukuki durum bakımından önemli ayrılık, konsolosların temsil sıfatı olmamasıdır. Konsoloslukların hukuki durumu (statüsü), geniş ölçüde, millidir. Ancak, bir Devletçe bir başka Devletin ülkesinde görev görmek üzere atanmış oldukları, atayan Devlet adına görev gördükleri ve bu sıfatları ülke Devletince tanınmış buldukları için, sınırlı da olsa, milletlerarası bir nitelikleri de vardır.

Devletler hukuku bakımından, diplomatik temsilcilerinin hukuki durumlarını belirten ve tesbit eden kurallar, daha çok teamül kurallarıdır. Konsolosların hukuki durumuysa, genel olarak, andlaşmalara dayanmaktadır. Konsoloslukların hukuki durumlarıyla ilgili hükümler konsolosluk ya da ticaret, dostluk, gemicilik andlaşmalarında bulunmaktadır. İç hukuk bakımından da, konsolosların atanması, sınıfları, görevleri konusunda ulusal yasalar kabul edilmektedir.

Öte yandan, konsolosluk ilişkileriyle ilgili andlaşmaların hükümleri, konsoslara uygulanan kurallar zamanla oldukça bir örnek, bir nitelik ve biçim almıştır; bu yüzden, konsolosluk ilişkileriyle ilgili birtakım kuralların, teamüle dayanan Devletler Hukukunun bir parçası olduğu da söylenmektedir. Konsolosluk konusunda kodlandırma çalışmaları da bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Devletler Hukuku Komisyonu, 1960'daki toplantısında, konsolosluk ilişkileri konusunda 1955'de başlamış olduğu çalışmaları bitirmiş, 65 maddelik bir sözleşme tasarısı kabul etmiştir. Bundan sonra, Viyana'da 4 Mart - 22 Nisan 1963'de doksaniki Devletin katılımıyla toplanan Konferans sonunda, 24 Nisan 1963'de, 79 maddelik Konsolosluk İlişkileri Konusunda Viyana Sözleşmesi imzalanmıştır. Ayrıca, Avrupa Konseyi içindeki çalışmaların sonucu olarak, Paris'te, 11 Aralık 1967'de, Konsolosluk Görevleri Konusunda Avrupa Sözleşmesi imzalanmıştır.

Konsolosluk ilişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'ne Türkiye 5 Haziran 1975 günlü ve 7/10222 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmıştır.

Uygulamada Konsolosluklar seçiliş biçimlerine göre meslekten konsolosluklar ve fahri konsolosluklar olarak ikiye ayrılmaktadır.

Öte yandan Konsolosluk ilişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesine gelene değin, Devletler Hukuku, temsil sıfatına haiz olmadıkları için Konsoloslukların sınıfları, dereceleri ve ünvanları ile uğraşmamıştı. Bunu her Devletin tatbikatına bırakmıştı. 1963 Konsolosluk ilişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi, bu konudaki tatbikatı tedvin ederken, yeknesaklık da getirmektedir. Her Devletin iç mevzuatıyla tesbit edilmiş Konsolosları, yeknesak tatbikatı gerçekçi biçimde yansıtarak, Viyana Konsolosluk Sözleşmesi 9 uncu maddesinde dört sınıfta toplamıştır.

- a) Başkonsoloslar,
- b) Konsoloslar,
- c) Muavin Konsoloslar,
- d) Konsolosluk Ajanları.

Bilhassa 1960'lı yıllardan itibaren emek ve sermaye piyasasının serbestleşmesi ve milletlerarası ^{ulaşım} dolaşımının gelişmesiyle birlikte, Türkiye'nin yurtdışına işçi göndermesi sonucunda işçi vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerini korumak ve bunlarla ilgili işlemleri yürütmek amacıyla yeni Başkonsolosluklar açmak ihtiyacı doğmuştur. Bugün Türkiye'nin yurtdışındaki Başkonsolosluklarının sayısı kırkdokuz'dur.

12

Ihtisas Birimleri :

Milletlerarası ilişkilerde meydana gelen değişikliklere bağı olarak, diplomatik temsilciliklerin ve konsoloslukların görevlerinin zaman içinde kapsam ve içerik bakımından geçirdiği değişiklikler nedeniyle, buralarda ekonomik, malî, ticarî, çalışma, turizm ve tanıtma, eğitim v.s. gibi teknik konularda faaliyet göstermek üzere ihtisas birimleri oluşturulması ihtiyacı doğmuştur.

Diplomatik Temsilcilikler ve Konsolosluklar bünyesinde yer alan ihtisas birimleri misyon veya konsolosluk şefine bağı olarak kendi görev alanları ile ilgili işleri yürütmekle yükümlüdürler.

Dış Temsilcilik Niteliğinde Olmayan Yurtdışı Teşkilat :

Kamu Kuruluş ve Kurumlarının bilhassa ekonomik ve ticarî faaliyetlerinin yurtdışına uzanmasının bir sonucu olarak, milletlerarası hukuk uyarınca, dış temsilcilik niteliği taşımayan ve bu temsilcilikler bünyesinde bulunmayan yurtdışı teşkilâtı kurma ihtiyacı doğmuştur. Bunların kurulması ve faaliyetleri bir yandan iç hukuk, diğer yandan ikili ve çok taraflı anlaşmalarla, düzenlenmektedir.

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN

GENEL GEREKÇESİ

19 Haziran 1983 tarih ve 17729 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 2680 numaralı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Kuruluş, Görev ve Yetkilerinin Düzenlenmesi ile ilgili Yetki Kanunu'nun kapsamına ilişkin 2 (a) maddesi, diğerleri meyanında Bakanlıkların Yurtdışı Teşkilâtının Kuruluş, Görev ve Yetkilerinin Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmesini hükme bağlamaktadır.

Bu hüküm uyarınca Kamu Kuruluş ve Kurumlarının yurtdışı teşkilâtının kurulması, idaresi, yurtdışı teşkilat birimlerinin ahenk içinde çalışmalarını, bunların Merkez'le olan alâkaları ile yurtdışı teşkilâtında çalışan personelin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemek amacıyla işbu kanun Hükmünde Kararname Tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır.

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin hazırlanmasında Milletlerarası hukuk uygulaması, yurtdışı teşkilâtının ihtiyaçlarına en iyi şekilde cevap verilebilmesi ve bu teşkilatın gelişen şartlara ayak uydurabilmesi hususları özellikle gözönünde tutulmuştur. Kanun Hükmünde Kararname ayrıca 17 Mayıs 1969 tarih ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanunun bilhassa teşkilât ilkelere açısından tamamlanmakta ve böylece bu husustaki eksikliği de gidermiş olmaktadır.

Bu Kanun Hükmünde Kararname, Genel Hükümleri, görevler, Görevliler ve Yetkileri, çeşitli, Geçici ve Son Hükümler olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır.

Genel Hükümlere dair birinci kısım, Amaç ve Kapsam, Tanımlar ile Yurtdışı Teşkilâtının kurulması olmak üzere iki bölümden;

76

Görevler, Görevliler ve Yetkilere dair ikinci kısım her bir konu için birer kısım olmak üzere üç bölümden;

Çeşitli, Geçici ve Son Hükümlere dair üçüncü kısım ise iki bölümden;

meydana gelmektedir.

Birinci kısmın birinci bölümünde, Kanun Hükmünde Kararnamenin amaç ve kapsam maddesinden sonra, bu Kanun Hükmünde Kararnamede geçen ifadelerin tariflerine dair bir madde yer almaktadır. Bu maddede Kamu Kuruluş ve Kurumlarının yanısıra yurtdışı teşkilât ile dış temsilcilik niteliğinde olan diplomatik temsilcilikler ve konsolosluklar ile ihtisas birimleri ve dış temsilcilik niteliğinde olmayan yurtdışı teşkilât kavramlarının kapsamı detaylı olarak belirlenmektedir. Söz konusu kavramların açıklanması bu hususta iç hukukumuzdaki bir eksikliği giderici niteliktedir.

Bilindiği üzere, Devletler birbirleriyle kendilerini temsil eden kişilerinin aracılığı ile ilişkilerde bulunurlar. Önceleri Devletlerin birbirleriyle ilişkileri sınırlı konularda olduğu için sürekli temsilci gönderme gereği duyulmamış, ancak XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sürekli temsilcilik genel bir uygulama biçiminde belirmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu da XVIII. asrın sonlarında ilk sürekli elçilerini göndermeye başlamıştır.

Bu tür ilişkilerin gelişmesi diplomatik temsilcilikler ve bunların mensupları kavramlarının doğmasına yol açmıştır.

Diplomatik temsilcilik mensuplarının sınıfları ile hiyerarşi sorunlarının birçoğu 1815 Viyana ve 1818 Aix-la-Chapelle Kongrelerinde çözüme bağlanmıştır. 18 Nisan 1961'de imzalanan Diplomatik İlişkiler hakkındaki Viyana Sözleşmesi ile de bu konuda halen geçerli olan düzenleme getirilmiştir. Türkiye taraf olmamakla beraber, bu sözleşmeyi Uluslararası Birlik Hukuk kuralı olarak gözlemektedir.

Diplomatik Temsilciliklerin sınıfları Diplomatik İlişkiler hakkındaki Viyana Sözleşmesinin 14. maddesinde belirlenmiştir. Bu itibarla İşbu Kanun Hükmündeki Kararname tasarısındaki tanımlar milletlerarası hukuk kuralları doğrultusundadır.

Öte taraftan, bir devlet başka bir devletin ülkesinde, çoğu zaman limanlarında ve önemli şehirlerinde ülke devletinin izniyle kendini atayan devlet vatandaşlarının hak ve menfaatlerini gözetmek ve korumak ve aynı zamanda ticaret ve gemicilik işlerine yardımcı olmak üzere konsolosluklar teşkil etmektedir.

Konsolosluklarla diplomatik temsilcilikler arasında, hukukî durum bakımından önemli ayrılık, konsoloslukların temsil sıfatı olmamasıdır. Konsoloslukların ve konsolosların hukukî durumu genel olarak andlaşmalara dayanmaktadır. Konsoloslukların hukukî durumlarıyla ilgili hükümler Konsolosluk ya da Ticaret, Dostluk, Gemicilik Andlaşmalarında bulunmaktadır. Ayrıca, 24 Nisan 1963'de Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi imzalanmıştır. Türkiye'nin bu sözleşmeye katılması 5 Haziran 1975 gün ve 7/10222 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile gerçekleşmiştir. İşbu Kanun Hükmünde Kararname Tasarısında Konsolosluk ve Konsolosluk Şefi kavramları Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesinde tarifler doğrultusundadır.

Yurtdışı Teşkilâtın Kurulmasında Ana esaslara dair Madde de, Kamu Kuruluş ve Kurumlarının Yurtdışında Teşkilât kurma yetkisinin teşkilât kanunlarında belirtileceği ve bir yurtdışı teşkilâtı kurulurken gözönünde tutulacak esaslar öngörülmektedir ki, bu husus, tasarruf görüşlerine de aykırı bir şekilde gereksiz yurtdışı teşkilâatlanma sakıncalarını giderici niteliktedir.

Müteakip maddeler sürekli ve geçici yurtdışı teşkilâtın kurulma usûllerini belirtmektedir. Diplomatik temsilciliklerin kurulma ve akreditasyonları ile geçici özel diplomatik temsilciliklerin kurulması Bakanlar Kurulu Kararı gerektirmektedir ki, bu husus gerek iş hukukumuz açısından şimdiye kadar ki uygulamımıza, gerekse diğer ülkelerin uygulamalarına uymaktadır. Konsolosluklar ile dış temsilcilikler bünyesindeki ihtisas birimlerinin kurulmasına daha esneklik getirilmesi düşüncesiyle, bunun ortak Kararla gerçekleştirilebileceği öngörülmüştür. Aynı görüş, dış temsilcilik niteliğinde olmayan ve bu temsilciliklerin bünyesinde bulunmayan sürekli yurtdışı teşkilât için de geçerlidir.

Ayrıca, geçici yurtdışı teşkilât kurulması ilkelerini düzenleyen bir madde ile de bu alanda iç hukukumuzdaki bir eksiklik giderilmiş olmaktadır.

İkinci kısımda dış temsilciliklerin görevleri ve buralardaki görevliler ve bunların yetkileri ayrı ayrı ve ayrıntılı olarak belirlenmektedir. Kanun Hükmünde Kararnamenin sözkonusu hükümleri de bu hususta iç hukukumuzdaki bir eksikliği giderici mahiyettedir. Bir kısımda ayrıca dış temsilcilik yönetici ve görevlilerinin atanması ile göreve atanacaklarda aranacak şartlara dair maddeler yer almaktadır. Kısımın son bölümünde misyon ve konsolosluk şeflerinin yetkileri özlü olarak vurgulanmaktadır. Ayrıca, dış temsilcilik niteliğinde olmayan yurtdışı teşkilâtın görev ve görevlileri bakımından özel hükümler öngörülmüştür.

Diplomatik Temsilciliklerin ve konsoloslukların görevleri esasen Diplomatik ilişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesi ile Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesinde belirlenmiş bulunmaktadır.

Dış Temsilciliklerdeki görevliler de bahis mevzuu iki Sözleşme parantezinde belirlenmiştir.

77

Bu maddede ayrıca, diplomatik temsilcilikte misyon şefinin temsilciliğın ve konsolosluk şefinin konsolosluğın en üst yöneticisi olduğu ve kendilerinin ayrılması halinde vekaletin ne şekilde işleyeceği açıklanmıştır ki, bu husus özellikle dış temsilcilikte ve temsilde birlik kaidelerinin sağlanması açısından önem arz etmekte olup, milletlerarası teamüle de uygundur.

İkinci kısmın üçüncü bölümünde de, dış temsilciliklerdeki misyon ve konsolosluk şeflerinin, bünyelerindeki ihtisas birimleri dahil kendilerine bağlı bütün görevlilerin amiri olduğu belirtilmektedir ki, bu husus bilhassa dış temsilciliklerdeki düzen ve temsil birliği kaidelerini pekiştirici niteliktedir.

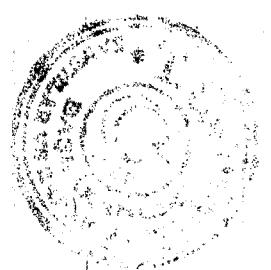
Çeşitli Geçici ve Son hükümlere dair son kısımda Fahri Başkonsolosluk ve Konsolosluklara değinilmekte, yurtdışı teşkilatı ile Merkez Teşkilatı arasındaki haberleşme ve yazışma kuralları belirlenmekte ve ayrıca bütünlük ve yürürlüğe dair maddeler yer almaktadır.

Bu kısmın birinci bölümünde, Fahri Başkonsolosluk ve Konsolosluklarla ilgili hükümlerin Dışişleri Bakanlığınca çıkarılacak bir Yönetmelikle düzenleneceği öngörülmektedir. Filhakika, meslekten konsolosların her devletin konsolosluk mesleğine girmek için saptadığı kural ve şartlar içinde bu mesleğe giren ve bu meslekte yetişen görevlileri olmasına ve ayrıca, atayan devletin vatandaşları arasından seçilmesine ve atanmaları, dereceleri, yükselmeleri, görevden çıkarılışları, bir görevden başka bir yerdeki göreve atanmaları bakımından devlet görevlilerinin hukukî durumunda olmalarına rağmen, Fahri Başkonsoloslar ve Konsoloslar çoğu zaman Konsolosluğın bulunduğu şehirde ileri gelen, özellikle tacirler ve özel sektörde çalışan kimseler arasından seçilmektedir. Bunlar kendilerini atayan Devletin uyruğunda olmayabilirler ve konsolosluk görevleri dışında genellikle kendi işleriyle uğraşırlar.

Yurtdışı Teşkilatı ve Merkez Teşkilatı arasındaki Haberleşme ve Yazışmalara dair madde de Üçüncü kısımda yer almaktadır. Bu maddenin düzenlenmesinde 1173 sayılı Kanun Hükümleri de gözönünde bulundurulmuş ve ayrıca, yurtdışı teşkilatı ile Merkez Teşkilatı arasındaki haberleşme ve yazışmalara dair diğer hususların Bakanlar Kurulu'nun çıkacağı Yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

Öte yandan, diplomatik temsilciliklerdeki diplomatik statüye haiz personel ile, Konsolosluklardaki konsolosluk memuru niteliğindeki personel arasında protokol sırasının Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulu'nca çıkarılacak bir Yönetmelikle, yurtdışında bir göreve atanacaklarda aranacak özelliklerin, özel kanunlarda öngörülenler saklı kalmak üzere, Bakanlar Kurulu'nca çıkarılacak bir Yönetmelikle düzenleneceği de bu Kanun Hükümündeki Kararnamede öngörülmüş bulunmaktadır. Bu yaklaşım, konuya gereğinde esneklik getirme düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Geçici ve son hükümlere dair maddelerde de, mevcut yurtdışı teşkilatın düzenlenmesi metod ve süresi, Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında 1173 sayılı Kanun'un saklı hükümleri ve nihayet yürürlük ve yürütme hükümleri yer almaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

BB

26

MADDE 1- Kanun Hükümünde Kararnamenin amacı ve kapsamına ilişkindir. 19 Haziran 1982 tarih ve 17729 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2680 numaralı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Kuruluş, Görev ve Yetkilerinin Düzenlenmesi ile ilgili Yetki Kanunu uyarınca hazırlanan İşlem Kanun Hükümünde Kararnamenin amaç ve kapsamını belirlemektedir.

MADDE 2- Bu Kanun Hükümünde Kararnamede geçen deyim ve terimlerin tanımlanmasına ilişkindir.

a) Kamu Kuruluş ve Kurumları Anayasa ve iç hukuk ilkeleri uyarınca tanımlanmaktadır.

b) Yurtdışı teşkilât, uluslararası ve iç hukuk ilkeleri uyarınca tanımlanmaktadır.

c) Dış temsilcilik niteliğindeki yurtdışı teşkilât, başta diplomatik ilişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi ve Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi olmak üzere uluslararası hukuk ilkeleri doğrultusunda belirlenmektedir.

d) Diplomatik temsilcilik teriminin kapsamı Diplomatik ilişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi Hükümleri uyarınca belirlenmektedir.

Nitekim, Sözleşmenin 2. maddesi devletler arasında karşılıklı rıza ile diplomatik ilişkiler ve daimi diplomatik misyonlar kurulabileceğini öngörmekte ve 14. maddesi de misyon şeflerinin sınıflarına değinmek suretiyle diplomatik temsilciliklerinin sınıflarını dolaylı olarak Büyükelçilikler, Elçilik ve Ortaelçilikler, Daimi Maslahatgözarlıklar olarak belirlemektedir.

Sözleşmenin 5. maddesinin 2. fıkrası da, gönderen Devletin bir misyon şefini, bir veya daha fazla sayıda başka Devlete akredite ettiği takdirde, misyon şefinin daimi surette oturmadığı Devletlerin her birinde bir geçici Maslahatgüzar (Chargé d'Affaires ad interim) başkanlığında bir diplomatik misyon kurabileceğine değinmek suretiyle, Büyükelçilik ve Elçilik Büroları kurulmasına imkân sağlamaktadır.

Milletlerarası kuruluşlar nezdinde ise, milletlerarası hukuk ve uygulama uyarınca daimi temsilcilik veya temsilcilik kurulabilmektedir.

e) Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesinin g. maddesi uyarınca, konsolosluklar, Başkonsolosluklar, Muavin Konsolosluklar ve Konsolosluk Ajanlıkları olarak sınıflara ayrılmaktadır.

Ayrıca, Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesinin 3. maddesinin 2. fıkrası (işbu sözleşmedeki hiçbir unsurun konsolosluk görevlerinin bir diplomatik temsilcilik tarafından yürütülmesini önleyici olarak yorumlanamayacağına değinmek suretiyle, Büyükelçilik, Konsolosluk Şubeleri ile Fahri Konsolosluklar teşkiline cevaz vermektedir.

Fahri Başkonsolosluklar ve Konsolosluklar, çoğu zaman, konsolosluğun bulunmadığı kentte ileri gelen kişilerin seçimiyle oluşturulurlar. Devletler hukuku bakımından aynen konsolosluk görevlerini yerine getirirler.

f) Misyon şefi tanımı; başta Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi olmak üzere milletlerarası hukuk ve uygulamaya paralel bir biçimde yapılmaktadır.

g) Konsolosluk Şefi Tanımı; Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi ve milletlerarası hukuk ve uygulamaya paralel bir biçimde yapılmaktadır.

h) İhtisas birimleri teriminin anlamı açıklanmaktadır. Diplomatik temsilcilikler ve konsolosluklar bünyesinde yer alan, Dışişleri Bakanlığı dışındaki ^K Kamu Kuruluş ve Kurumlarının görevlilerinin oluşturduğu birimin mahiyetini açıklamaktadır.

i) Dış temsilcilik niteliğinde olmayan yurtdışı teşkilâtın mahiyeti açıklanmaktadır.

MADDE 3- Yurtdışı teşkilât kurulmasında uyulacak ilkelere ilişkindir.

Yurtdışında teşkilât kurma yetkisi, evveleminde teşkilât kanunlarında bu yolda bir hüküm ve yetki bulunan kamu kurum ve kuruluşlarına tanınmıştır. Nitekim Bakanlıkların Merkez Teşkilâtının kurulması ve Görev Esasları hakkında Kanun Hükmünde Kararname ilkeleri doğrultusunda düzenlenmiş bulunan herbir Bakanlığın Kuruluş ve Görevleri Hakkında, Kanun Hükmünde Kararnamelerde gerekli hallerde sözkonusu yetki öngörülmüştür. Teşkilât Kanununda böyle bir yetki bulunmayan kamu kuruluş ve kurumlarının yurtdışı teşkilat kuramayacaklarına değinilmek suretiyle, bu olgu bir düzen içine sokulmuş olmaktadır.

Öte yandan, bir yurtdışı teşkilât kurulurken, bu teşkilâtın niteliğinin, kurulacağı yerin, konu ve yer itibariyle görev alanının ve geçici nitelik taşıyanların sürelerinin belirtilmesi bu hususta getirilmek istenen sistemin ana ilkeleri gereğidir.

MADDE 4- Sürekli yurt dışı teşkilâtı kurulmasında ve bunlarda yapılacak değişikliklerde uygulanacak esaslara ilişkindir.

a) Diplomatik temsilciliklerin, Dışişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulması ve aynı usulle akredite edilmeleri esasen hukukumuzun yerleşmiş bir ilkesidir. Nitekim Milletlerarası münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında 1173 sayılı Ka-

...nın 1. maddesinin 2. fıkrası da Bakanlar Kurulunun bir kararname ile

yabancı devletler nezdinde büyükelçilik veya elçilik açmaya veya akredite etmeye, bir yabancı devlet büyükelçilik veya elçiliğini milletlerarası hukuk kurallarına göre Türkiye Cumhuriyeti'nin hak ve menfaatlerini korumakla görevlendirmeye ve milletlerarası kurullar nezdinde büyükelçilik veya elçilik seviyesinde daimî temsilcilik kurmaya veya bir büyükelçilik veya elçiliği daimî temsilcilikle görevlendirmeye yetkili olduğunu hükme bağlamaktadır.

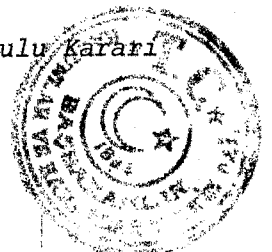
Konsoloslukların, nitelikleri itibariyle, Dışişleri Bakanlığının önerisi üzerine ortak kararname ile kurulmaları usulü getirilmek suretiyle, 1173 sayılı Kanun'un öngördüğü usûlden bir basamak ileri gidilmiş olmaktadır ki, bu yerinde bir ilkedir.

b) Dış temsilcilikler bünyesindeki ihtisas birimlerinin, ilgili kuruluş veya kurumun önerisi üzerine Dışişleri Bakanının da imzası bulunan ortak kararname ile kurulması usulü getirilerek ve ayrıca, Dışişleri Bakanlığının ihtisas birimlerinin kaldırılması veya değiştirilmesi için öneride bulunabilecekleri hususu öngörülerek, bu alanda ihtiyacın en uygun bir biçimde saptanması ve gereksiz kaynak israfına meydan verilmemesi amaçları güdülmüş olmaktadır.

Dış temsilcilik niteliğinde olmayan veya bu temsilciliklerin bünyesinde bulunmayan sürekli yurtdışı teşkilâtının ilgili kamu kuruluş veya kurumunun önerisi üzerine ortak kararname ile kurulacağı öngörülmek suretiyle, bu alanda iç hukuk açısından bir eksiklik de giderilmiş olmaktadır. Nitekim bu tür dış teşkilâtın ortak kararnameye kurulması usulü bu alanda bir düzen sağlama amacına matuftur.

MADDE 5- Geçici yurtdışı teşkilâtının kurulması ile ilgi usulüne ilişkindir.

Geçici özel diplomatik temsilciliklerin Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulması usulü bu alandaki uygulamamız paralelindedir.

Yabancı bir ülkede, Türkiye'nin menfaatlerini koruyan bir Devletin bu ülkedeki dış temsilciliğinde geçici olarak temsilci görevlendirilmesinin ortak kararname ile gerçekleştirileceği öngörülme suretiyle, bu alanda, atama ve görevlendirme usûlleri paralelinde iç hukukumuzda bir açıklık getirilmiş olmaktadır.

Dış temsilcilik bünyesinde bulunan geçici ihtisas birimlerinin Dışişleri Bakanının da imzası bulunan ortak kararname ile kurulması usûlü de bu alandaki uygulama paralelindedir ve konuya açıklık getirmektedir.

Dış temsilcilik niteliğinde olmayan veya, bu temsilcilikler bünyesinde bulunmayan geçici yurtdışı teşkilatın) ilgili kamu kuruluş veya kurumunun önerisi üzerine ilgili Bakanın onayı ile kurulması usulü benimsemek suretiyle bu alanda doğabilecek ihtiyaçların, işin mahiyeti icabı gecikmeye mahal bırakmadan karşılanması görüşü ile hareket edilmiştir.

Dış temsilcilik niteliğinde olmayan yurtdışı teşkilâtı bağlı veya ilgili oldukları Kuruluş ve Kurumlarca, kuruluş amaçlarına uygun olarak kendilerine verilen görevleri yerine getirirler.

(MADDE 6- Kararnamelerde yer alması mecburi olan hususlar bu maddede belirtilmiştir.

(MADDE 7- Dış temsilciliklerin görevlerine ilişkindir.

Büyükelçilikler, elçilik ve ortaelçilikler, büyükelçilik ve elçilik büroları ve daimi maslahatgüzarlıklar elçilik niteliğinde diplomatik temsilcilikler olarak tanımlanmakta ve büroların görevleri diplomatik ilişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 3. maddesi paralelinde belirlenmektedir. Nitekim, sözleşmenin 3. maddesi de sözkonusu görevleri,

a.1) Türkiye Cumhuriyeti'ni kabul eden Devlette temsil etmek,

2) Milletlerarası hukukun müsaade ettiği sınırlar içinde, kabul eden Devlette, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının menfaatlerini korumak,

24

3) Kabul eden Devlet Hükümeti ile müzakereler yapmak,

4) Bütün meşru imkânlarla kabul eden Devletin şartlarını ve gelişmelerini tesbit etmek ve bunları Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne bildirmek,

5) Türkiye Cumhuriyeti ile kabul eden Devlet arasında dostane ilişkileri ilerletmek ve ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerini geliştirmek şeklinde belirtmektedir.

φ. Daimî temsilcilikler ve temsilciliklerin görevleri de elçilik niteliğindeki diplomatik temsilciliklerin görevleri doğrultusunda belirlenmektedir. Ancak burada, "Devlet" in yerini "Milletlerarası kuruluşlar" almaktadır.

Konsoloslukların görevleri teşmilî hukuk kuralları ve Konsolosluk ilişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 5. maddesi ile ilgili diğer hükümleri doğrultusunda belirlenmektedir.

Dış temsilcilikler bünyesindeki ihtisas birimlerinin görevleri de kendi alanlarındaki görevler ile bağlı oldukları bakanlıklarınca ve misyon şfelerince kendilerine tevdi edilen faaliyetlerin görülmesi şeklinde belirlenmektedir.

Dış temsilcilik niteliğinde olmayan yurtdışı teşkilâtı görevleri, genel ifadelerle, bağlı veya ilgili oldukları kuruluş ve kurumlarca, kuruluş amaçlarına uygun olarak kendilerine tevdi edilen alanlardaki faaliyetler olarak belirlenmektedir. Bunda herhangi bir sınırlamaya gidilmemesi, uygulamada esneklik sağlama görüşünden kaynaklanmaktadır.

(MADDE 8- Diplomatik temsilciliklerdeki yönetici ve görevlilere ilişkindir.

a) Diplomatik temsilciliklerdeki görevliler, Diplomatik ilişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesinin 14. maddesi hükümleri ile milletlerarası teamülf hukuk kuralları ve uygulama uyarınca belirlenmektedir.

b) Diğer kamu kuruluş ve kurumlarına, mensup diplomatik statüyâ haiz personelin görev ünvanları da milletlerarası teamülf hukuk kuralları ile uygulama doğrultusunda tesbit edilmiştir.

c) Diplomatik Statüyâ haiz olmayan idari, teknik ve hizmetli personel, de Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesi'nin 1. maddesindeki tanımlar paralelinde belirtilmiştir.

Diplomatik temsilcilikle misyon şefinin, temsilciliğin en üst yöneticisi olduğu hususu "temsilde birlik" ilkesinin ve hiyerarşik düzenin bir gereğidir. Misyon şefinin herhangi bir nedenle görevinden sürekli veya geçici olarak ayrılması halinde misyon şefliğine vekâlet müessesesi Diplomatik ilişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 19. maddesi hükmü doğrultusunda düzenlenmiştir. Nitekim Sözleşmenin 19. maddesi, Misyon şefinin görevi münhal olduğu veya misyonun şefi görevlerini ifa edemediği takdirde, bir geçici Maslahatgüzar (Chargé d'Affaires ad interim) muvakkat olarak misyonun bazı görevlerini yapacağını, geçici maslahatgüzarın adı, ya misyonun şefi tarafından, veya öyle yapılamadığı takdirde, gönderen Devletin Dışişleri Bakanlığı tarafından, kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığına veya mutabık kalınacak başka Bakanlığa bildirileceğini öngörmektedir.

Konsolosluklardaki görevliler, konsolosluk ilişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 1. maddeleri hükümleri doğrultusunda belirlenmiştir.

Bu arada, uluslararası uygulama uyarınca başta Batı Avrupa olmak üzere pek çok ülkenin Konsolosluklar nezdine "Müşavir" atanmasını kabul etmedikleri hususu da gözönünde bulundurularak, bilhassa diğer kamu kuruluş ve kurumlarına mensup konsolosluk memur statüsündeki personel için sözkonusu görev ünvanından kaçınılmış ve bunlar "ataşe ve ateşe yardımcıları" olarak belirlenmiştir.

MADDE 9- Dış temsilcilik niteliğinde olmayan yurtdışı teşkilatın yönetici ve görevlilerine ilişkindir.

Bunların görev ünvanlarının kadrolarında gösterilen ünvanla olduğu hususuna değinilmekle yetinilmektedir. Zira, bu alanda uluslararası hukuk ve uygulamada herhangi bir sınırlayıcı husus yer almamaktadır.

Hiyerarşik düzen ve faaliyetlerin koordinasyonu görüşüyle tek bir üst yöneticiye bağlılığa ve amirliğe ilişkin işbu fıkra öngörülmektedir.

MADDE 10- Bu maddede yurtdışı görevlere atamalar hakkındadır. Esasen 23.4.1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usûlüne İlişkin Kanun, diğerleri meyanında, yurtdışı görevlere atamalardaki yöntemi de belirlemektedir. İşbu Kanun ile 1173 sayılı Kanun Hükümleri doğrultusunda yurtdışı teşkilât açısından atama usulü bu madde ile belirlenmektedir.

MADDE 11- Yurtdışında bir göreve atanacaklarda aranacak niteliklerin özel kanunlarında öngörülenler saklı kalmak üzere Bakanlık Kurulunca çıkarılacak bu yönetmelikle düzenleneceği öngörülmek suretiyle, bir yandan muhtemel gelişmelere ve ihtiyaçlara cevap vermek üzere bu hususta yasal bir sınırlama getirilmesinden kaçınılmış olmakta, öte yandan tüzük çıkarma yükümlülüğü getirilerek bu alanda bir düzen ve ilke saptanması gereği tesbit edilmiştir.

27

MADDE 12- Misyon ve Konsolosluk şeflerinin görev ve yetkileri hakkındadır.

Dış temsilciliklerdeki misyon ve konsolosluk şeflerinin bünyelerindeki başka kamu kuruluş ve kurumlarına mensup diplomatik statüde haiz olan veya olmayanlar dahil olmak üzere bütün görevlilerin amiri oldukları ve sözü edilen tüm görevliler üzerinde amirin haiz bulunduğu bütün yetkileri kullanacakları hususundaki genel hüküm zikredilmek suretiyle, iç hukuk, 1173 sayılı Kanun ve uygulama doğrultusundaki düzen teyid edilmiş olmaktadır.

MADDE 13- Bu maddede ihtisas birimleri ve dış temsilcilik niteliği taşımayan yurtdışı teşkilâtı yöneticilerinin görevlendirilmelerine ilişkin esasları belirlemektedir. (Bak. Sayfa 6)

MADDE 14- Misyon ve konsolosluk şefliklerine vekalet edilme hükümlerini belirlemektedir. (Bak. Sayfa 6)

MADDE 15- Protokolle ilgili esaslar bu maddede belirlenmiştir. (Bak. Sayfa 6)

MADDE 16- Yurtdışı teşkilât ile merkez teşkilâtı arasındaki haberleşme ve yazışmalar hakkındadır.

Birinci fıkra esasen 1173 sayılı Kanun'un öngördüğü sistemi teyit edici mahiyettedir.

İkinci fıkrada dış temsilcilik niteliğinde olmayan yurtdışı teşkilâtının bağlı veya ilgili oldukları merkez teşkilâtı ile doğrudan yazışma yapabilecekleri belirtilerek, sözkonusu teşkilâtın süratli ve etkin çalışmasını sağlamak üzere bu alanda bir esneklik getirilmek istenmiştir.

Nihayet, yurtdışı teşkilât ile merkez teşkilâtı arasındaki haberleşme ve yazışmalara ilişkin diğer hususların Bakanlar Kurulunun çıkaracağı yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür. Bu suretle ilk iki fıkrada ana ilkeleri belirtilen haberleşme ve yazışma usûllerinin ayrıntılı olarak yönetmelikle saptanması uygun görülmüştür.

MADDE 17- Fahri Başkonsolosluk ve Fahri Konsolosluklar Hakkındadır.

Fahri Başkonsolosluk ve Fahri Konsolosluklarla ilgili konular esasen milletlerarası teamülf hukuk kuralları uyarınca gelişmiştir. Bu kere, Fahri Başkonsolosluklar ve Fahri Konsolosluklarla ilgili konuların Dışişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği öngörülme suretiyle, bu alanda bilhassa iç hukukumuzdaki eksikliğin giderilmesi sağlanmış olacaktır.

MADDE 18- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile çıkarılması öngörülen yönetmeliklerin, Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konulması gereği belirtilmektedir.

MADDE 19- Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanması ile ilgili genelgelerin yayınlanması yetkisine ilişkindir.

Yurtdışı teşkilâta ilişkin görevler esasen Dışişleri Bakanlığı uhdesinde toplanmış olduğu cihetle, işbu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanması ile ilgili genelgeleri yayınlama yetkisi de tabii olarak bu Bakanlığa verilmiş bulunmaktadır. Bununla beraber diğer Bakanlıkların, Dışişleri Bakanlığına bilgi vermek suretiyle kendi görev alanlarını ilgilendiren konularda doğrudan kendi yurtdışı teşkilât ihtisas birimlerine genelge yayınlayabilecekleri öngörülme suretiyle bu alanda bir esneklik getirilmiş olmaktadır.

MADDE 20- Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu hakkında 1173 sayılı Kanun'un, bu Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmeyen konulara ilişkin hükümleri ile milletlerarası kuruluşlar ile ilişkilerin yürütülmesine ilişkin hükümlerinin saklı tutulmasında yarar görülmüştür. Zira 1173 sayılı Kanun bu aşanda titizlikle düzenlenmiş mükemmel bir yasadır. Bu kere işbu Kanun Hükmünde Kararname ile sözkonusu 1173 sayılı Kanun'un bilhassa yurtdışı teşkilâta ilişkin bazı maddeleri yeniden düzenlenmiş olmakla birlikte, diğer hükümlerinin tecanüs ve bütünlüğünün korunmasında her bakımdan fayda görülmektedir. 1173 sayılı Kanunun ve diğer kanunların bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olan hükümlerinin yürürlükten kaldırılmasına ilişkin esaslarda bu maddede belirtilmektedir.

GEÇİCİ MADDE 1- Mevcut yurtdışı teşkilât düzenlenmesine ilişkindir

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren mevcut yurtdışı teşkilatın bir yıl içerisinde yeni hükümlere göre düzenlenmesi veya tasfiye edilmesi öngörülmek suretiyle, belirli bir zaman dilimi içerisinde kamu kuruluş ve kurumlarının yurtdışı teşkilâtının bir düzen içerisine sokulması amaçlanmaktadır.

MADDE 21- Yürürlüğe ilişkindir.

MAOOE 22- Yürütmeye ilişkindir.

433 / 433
başlık

HÜKÜMETİN TEKLİF ETİĞİ METİN) BS

35

KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ YURTDIŞI
TEŞKİLATI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE
KARARNAME

~~KHK 189~~

Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilâtının yeniden düzenlenmesi; 17/6/1982 tarihli ve 2680 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 13/12/1983 tarihinde kararlaştırılmıştır.

BİRİNCİ KISIM) BS

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Tanımlar

BS/

Amaç

BS/

MADDE

~~Madde~~ 1.- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı; kamu kurum ve kuruluşlarının yurtdışı teşkilâtının kurulmasına, görevlerine, yetkilerine, idaresine ve merkezle olan ilişkilerine ait esasları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE

~~Madde~~ 2.- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanması bakımından, Kararnamede yer alan başlıca tabir ve terimler aşağıda tarif edilmiştir.

a) Kamu kurum ve kuruluşları; hukuki statüleri ne olursa olsun bir kamu görevi veya belirli kamu hizmetlerini yapmak üzere kurulan,

Devlet kuruluşlarıdır.

b) Yurtdışı Teşkilâtı; kamu kurum ve kuruluşlarının yurtdışında devamlı veya geçici görev yapan, dış temsilcilik niteliği taşıyan veya taşımayan bütün kuruluşlarıdır.

c) Dış temsilcilik; diplomatik temsilciliklerle konsolosluklardır.

d) Diplomatik temsilcilik; büyükelçilik, daimi temsilcilik, temsilcilik, elçilik, ortaelçilik, büyükelçilik ve elçilik büroları ve daimi maslahatgüzarlıklarıdır.

e) Konsolosluk; başkonsolosluk, konsolosluk, muavin konsolosluk, konsolosluk ajanlığı ve büyükelçilik konsolosluk şubeleri ile fahri başkonsolosluk ve fahri konsolosluklardır.

f) Misyon şefi; diplomatik temsilciliklerin, büyükelçi, daimi temsilci, temsilci, elçi, ortaelçi, maslahatgüzar ünvanlarından birini taşıyan en üst yöneticisidir.

g) Konsolosluk şefi; konsoloslukların, başkonsolos, konsolos, muavin konsolos, konsolosluk ajanı, fahri başkonsolos, fahri konsolos ünvanlarından birini taşıyan en üst yöneticisidir.

h) İhtisas birimleri; dış temsilciliklerin bünyesinde çalışan ve Dışişleri Bakanlığı dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarına mensup memur ve diğer görevlilerden meydana gelen birimlerdir.

i) Dış temsilcilik niteliği taşımayan yurtdışı teşkilâtı; kamu kurum ve kuruluşlarının dış temsilcilik veya ihtisas birimi niteliğini taşımayan yurtdışı teşkilâtıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yurtdışı Teşkilâtının Kurulması

BB
kb

W
Yurtdışı teşkilâtı kurulmasında fiike

SS
MADDE

Madde 3.- Yurtdışı teşkilâtı kurma yetkisi, kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilât kanunlarında belirtilir; teşkilât kanunlarında böyle bir yetki bulunmayan kamu kurum ve kuruluşları yurtdışı teşkilâtı kuramaz.

y x k u
Sürekli Yurtdışı Teşkilâtı Kurulmasında Usul

W
MADDE

Madde 4.- Sürekli yurtdışı teşkilâtından;

a) Dış temsilcilikler, Dışişleri Bakanlığının,

b) İhtisas birimleri ile dış temsilcilik niteliği taşımayan yurtdışı teşkilâtı, ilgili kamu kurum ve kuruluşunun,

teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile kurulur veya akredite edilir, kaldırılır, birleştirilir veya değiştirilir.

y x k u
Geçici Yurtdışı Teşkilâtı Kurulmasında Usul

W
MADDE

Madde 5.- Geçici özel diplomatik temsilcilikler Bakanlar Kurulu Kararı; geçici ihtisas birimleri ve dış temsilcilik niteliği taşımayan geçici yurtdışı teşkilâtı ortak kararname ile kurulur. Yabancı bir ülkede Türkiye'nin menfaatlerini koruyan bir devletin o ülkedeki temsilciliğinde geçici olarak temsilci görevlendirilmesi ortak kararname ile olur.

Geçici yurtdışı teşkilâtı, görev veya hizmet süresi bitince kaldırılır.

Geçici yurtdışı teşkilâtının görev veya hizmet sürelerinin uzatılması birinci fıkrada belirtilen usule tabidir.

Kararnamelerde Yer Alacak Hususlar

MADDE

~~Madde~~ 6.- Bir yurtdışı teşkilâtı kurulurken, bu teşkilâtın 2 nci maddede gösterilen tanımlar bakımından niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibariyle görev alanı, bağlı veya ilgili olacağı misyon, konsolosluk şefliği ve geçici olanların süresi, ilgili Bakanlar Kurulu kararında veya ortak kararnamede belirtilir.

İKİNCİ KISIM

Görevler, Görevliler ve Yetkiler

BİRİNCİ BÖLÜM

Yurtdışı Teşkilâtına İlişkin Görevler

Dış Temsilciliklerin görevleri

~~Madde~~ 7.- Yurtdışı teşkilatından;

a) Elçilik niteliğindeki dış temsilciliklerin görevleri şunlardır:

1) Kuruldukları veya akredite edildikleri Devlet nezdinde

Türkiye Cumhuriyetini temsil etmek,

2) Türkiye Cumhuriyetinin ve vatandaşlarının, hak ve menfaatlerini korumak ve takip etmek,

3) Nezdinde buldukları veya akredite edildikleri Devletlerin hükümetleri ve ilgili kuruluşları ile gerekli temas ve görüşmeleri yapmak,

4) Görevleri ile ilgili bilgileri toplamak, değerlendirmek ve sonuçları ile birlikte merkeze iletmek,

5) Türkiye Cumhuriyeti ile nezdinde buldukları veya akredite edildikleri Devlet arasında dostluk ilişkileri kurulmasına ve siyasi, askeri, ekonomik, kültürel, ilmi ve diğer alanlardaki ilişkilerin geliştirilmesine çalışmak,

6) Bakanlar Kurulu, Dışişleri Bakanlığı ve ilgili bakanlıklar tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

b) Daimi temsilciliklerin ve temsilciliklerin görevleri şunlardır:

1) Milletlerarası kuruluşlarda Türkiye Cumhuriyetini temsil etmek, Devletin menfaatlerini korumak ve takip etmek,

2) Bu kuruluşlar ile temas ve görüşmeler yapmak, kuruluşlardaki gelişme ve eğilimler hakkında bilgi toplamak, değerlendirmek ve sonuçları ile birlikte merkeze iletmek,

3) Kuruluşlar ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki münasebetleri geliştirmek,

4) Bakanlar Kurulu, Dışişleri Bakanlığı ve ilgili bakanlıklar tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek,

c) Konsolosluklar, buldukları ülkelerde Türkiye Cumhuriyetinin ve vatandaşlarının hak ve menfaatlerini korurlar ve bunlarla ilgili idari, ticari ve hukuki işlemleri yürütürler.

d) İhtisas birimleri, kendi alanlarındaki görevlerle, bağlı oldukları kamu kurum ve kuruluşları, misyon ve konsolosluk şeflerince kendilerine verilen görevleri yerine getirirler.

e) Dış temsilcilik niteliğini taşımayan yurtdışı teşkilatı; kuruluş amaçlarına uygun olarak, bağlı oldukları kurum ve kuruluşlarca verilen görevleri yaparlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Memur ve Diğer Görevliler

le/ + m g
Dış temsilciliklerdeki Memur ve Diğer Görevliler

BB MADE
Madde 8.- Diplomatik temsilciliklerdeki memur ve diğer görevliler aşağıda gösterilen ünvan veya nitelikleri taşıyan personelden meydana gelir:

a) Dışişleri Bakanlığına mensup diplomatik statüye haiz büyükelçi, daimi temsilci, daimi temsilci yardımcısı, temsilci, elçi, orta-elçi, maslahatgüzar, elçi müsteşar, birinci müsteşar, müsteşar, hukuk müşaviri, başkatip, ikinci katip, üçüncü katip, ataşe ve ataşe yardımcısı,

b) Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına mensup diplomatik statüye haiz daimi temsilci yardımcısı, müşavir, müşavir yardımcısı, ataşe ve ataşe yardımcısı,

47

c) Diplomatik statüye haiz olmayan idari, teknik ve hizmetli personel.

Konsolosluktaki memur ve diğer görevliler aşağıda gösterilen ünvan veya nitelikleri taşıyan personelden meydana gelir.

a) Konsolosluk memuru statüsündeki başkonsolos, başkonsolos yardımcısı, konsolos, muavin konsolos, konsolosluk ajanı, ataşeler.

b) Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına mensup konsolosluk memuru statüsündeki ataşeler ve ataşe yardımcıları,

c) Konsolosluk memuru statüsünde olmayan idari, teknik ve hizmetli personel.

Dış Temsilcilik Niteliği Taşımayan Yurtdışı Teşkilâtındaki Memur ve Diğer Görevliler

MADDE
Madde 9.- Dış temsilcilik niteliği taşımayan yurtdışı teşkilâtının memur ve diğer görevlileri, kadrolarında gösterilen ünvanları taşıyan memurlarla diğer görevlilerden meydana gelir.

Yurtdışı Görevlere Atamalar

MADDE
Madde 10.- Yurtdışı teşkilâtına atamalar, 23 Nisan 1981 tarih ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanunda gösterilen usullere göre yapılır.

Bakanlık ilgili kuruluşlarının yurtdışı teşkilâtına personel ataması ilgili Bakanın teklifi üzerine ortak kararname ile yapılır.

Yurtdışı Görevlere Atanacaklarda Aranacak Nitelikler

MADDE

MADDE 11.- Yurtdışı teşkilâtında bir göreve atanaçak memurların gerekli ve yeterli mesleki bilgi, yabancı dil bilgisi ve temsil yeteneğine sahip olmaları ve yurt dışında görevlendirilmek bakımından olumlu sicil almış olmaları gereklidir.

Bu nitelikler ve bunların tesbiti ile ilgili hususlar Başbakanlıkça hazırlanacak tüzükle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yurtdışı Teşkilâtının Yönetimi İle İlgili Esaslar

BB
leb

Yurtdışı Teşkilâtı Arasındaki İlişkiler

BB
leb

MADDE

MADDE 12.- Misyon ve konsolosluk şefleri kendilerine bağlı olarak kurulan yurtdışı teşkilâtındaki memur ve diğer görevlilerin amiridir; bu sıfatla söz konusu memur ve diğer görevliler üzerinde amirin sahip bulunduğu bütün yetkileri kullanırlar.

Misyon şefleri; askeri ataşelerin sicil amiri olmayıp bunlarla ilişkileri özel mevzuat esaslarına göre düzenlenir.

Misyon ve konsolosluk şefleri, dış temsilcilik niteliği taşımayan yurtdışı teşkilâtı üzerinde aşağıdaki yetkilere sahiptir:

a) Bu teşkilâtın teftiş veya denetlemelerini yetkili makam ve mercilerden ister, denetler veya denetlettirebilir.

b) Bu teşkilâtın yöneticilerinden bilgi ve görüş ister.

c) İhtiyaç duyulması halinde, bu teşkilâtın yöneticilerini toplantıya çağırır.

63

Ihtisas Birimleri ve Dış Temsilcilik Niteliği Taşımayan Yurtdışı
Teşkilâtının Yöneticileri

MADDE
Madde 13.- Bir dış temsilcilik bünyesinde aynı kamu kurum veya kuruluşuna bağlı birden fazla görevli bulunması halinde, bunlardan hangisinin ihtisas biriminin yöneticisi olacağı ilgili kamu kurum veya kuruluşunca belirlenir.

Bir kamu kurum ve kuruluşunun aynı coğrafi görev alanı içinde dış temsilcilik niteliği taşımayan birden fazla yurtdışı teşkilâtı bulunması halinde, bunlardan birisi, ilgili oldukları misyon veya konsolosluk şefine muhatap olacak şekilde görevlendirilir.

Misyon ve Konsolosluk Şefliklerine Vekâlet

MADDE
Madde 14.- Bir misyon veya konsolosluk şefinin görevinden geçici veya sürekli olarak ayrılması halinde misyon veya konsolosluk şefliğine Dışişleri Bakanlığınca belirlenecek bir görevli vekâlet eder.

Protokolle İlgili Esaslar

MADDE
Madde 15.- Diplomatik temsilciliklerde diplomatik statüyü; konsolosluklarda konsolosluk memuru statüsünü haiz personel ile ilgili protokol esasları Dışişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Yurtdışı Teşkilâtı İle Merkez Arasındaki İlişkiler

MADDE
Madde 16.- Yurtdışı teşkilâtı ile merkez arasındaki ilişkilerde aşağıdaki esaslar uygulanır:

66

a) Bir misyon veya konsolosluk şefine bağlı yurtdışı teşkilâtı ile merkez arasındaki yazışmalar, ilgili misyon veya konsolosluk şefi aracılığı ile yapılır. Askerî ataşeler ile özel görevlilere dair düzenlemeler saklıdır.

b) Dışişleri Bakanlığına doğrudan bağlı bulunan dış temsilciliklerin misyon ve konsolosluk şefleri, ihtisas birimlerinin kendileri aracılığı ile gönderecekleri yazıları, ilgili kamu kurum veya kuruluşlarına intikal ettirirler. Ancak, bunlardan gerekli gördüklerinin bir örneğini Dışişleri Bakanlığına da gönderebilirler.

c) Dış temsilcilik niteliği taşımayan yurtdışı teşkilâtı merkezde bağlı buldukları kamu kurum ve kuruluşları ile doğrudan yazışabilirler. Ancak bunlar, irtibatlı olduğu misyon ve konsolosluk şeflerini ilgilendiren yazıların birer suretini kendilerine göndermek veya vermekle yükümlüdürler.

d) Yurtdışı teşkilâtı ile merkez arasındaki haberleşme ve yazışmalara ilişkin diğer hususlar bir yönetmelikle belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Çeşitli, Geçici ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

BS

KS

BSB

KB

Fahri Başkonsolosluk ve Fahri Konsolosluklar

MADDE

Madde 17.- Fahri başkonsolosluk ve fahri konsolosluklarla ilgili konular, Dışişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

45
Tüzük ve Yönetmelikler

MADDE

Madde 18.- Bu Kanun Hükmünde Kararname ile çıkarılması öngörülen tüzük ve yönetmelikler, Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.

Yönetmelikler Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konur. Bu yönetmelikler Resmi Gazete ile yayımlanır.

Genelgeler

MADDE

Madde 19.- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanması ile ilgili genelgeleri yayınlamak yetkisi Başbakanlığın onayını alarak Dışişleri Bakanlığına aittir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları kendi görev alanlarını ilgilendiren konularda yurtdışı teşkilâtına Başbakanlığın onayını alarak genelge yayınlatabilirler ve Dışişleri Bakanlığına bilgi verirler.

Yürürlükten Kaldırılan ve Saklı Tutulan Hükümler

MADDE

Madde 20.- 17 Mayıs 1969 tarih 1173 sayılı Kanunun, bu Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmeyen konulara ve milletlerarası kuruluşlarla ilişkilerin yürütülmesine ait hükümleri saklıdır.

Yukarıda saklı tutulan hükümler hariç 1173 sayılı Kanunun ve ilgili diğer kanunların bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olan hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Mevcut Yurtdışı Teşkilâtının Yeniden Düzenlenmesi

GEÇİCİ MADDE 1.- Mevcut yurtdışı teşkilâtı bu Kanun Hükmünde Ka-

rarnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde bu Kanun Hükmünde Kararnamedeki esaslara göre yeniden düzenlenir veya taşınır edilir.

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

KHK/189

Yürürlük

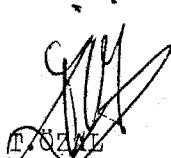
MADDE
Madde 21.- Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

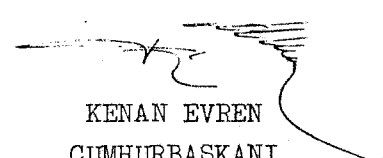
Yürütme

MADDE
Madde 22.- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ekl

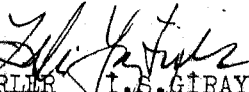
S.G.14/12

T. ÖZALP
BAŞBAKAN

KENAN EVREN
CUMHURBAŞKANI

İ.K.ERDEM
Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

M.N.ELDEM
Adalet Bakanı

Z.YAVUZTÜRK
M.Savunma Bak.

A.TANRIYAR
İçişleri Bak.

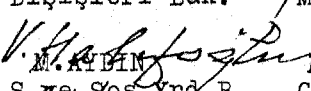

V.HALEFOĞLU
Dışişleri Bak.

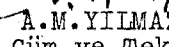

V.ARIKAN
Maliye Bak.

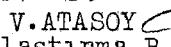

M.V.DİNÇERLER
M.Eğitim Bak.

İ.S.GIRAY
Bayındırlık B.

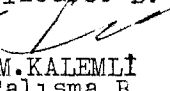

K.OKSAY
Ticaret B.

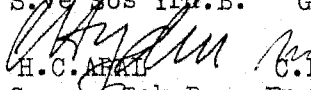

M.KIYM
S.ve Sos.İrd.B.

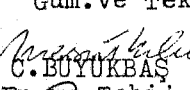

A.M.YILMAZ
Güm.ve Tek.B.

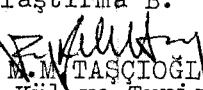

V.ATASOY
Ulaştırma B.

H.W.DOĞAN
T.ve Orman B.

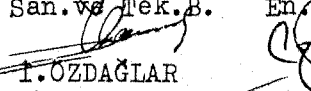

M.KALEMLİ
Çalışma B.

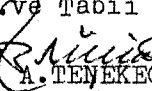

H.C.APAK
San.ve Tek.B.

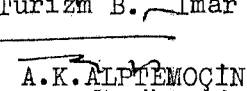

C.BUYUKBAŞ
En.ve Tabii K.B.

M.M.TAŞÇIOĞLU
Kül.ve Turizm B.

S.N.TÜREL
İmar ve İskan Bak.

İ.ÖZDAĞLAR
Köy.ve Koop Bak.

A.TENEKECİ
Gençlik ve Spor Bak.

A.K.ALPTEMOÇİN
Sosyal Güv. Bak.

Dosya No
101-1/187

